

1 Kaip žiūrėti į fotografiją?

Užduočių lankstukas smalsiems vaikams ir jų tėveliams

Sveikiname atvykus į Nacionalinę dailės galeriją! Šiandien siūlome apžiūrėti tris fotografijos parodas: „Siūlau naują pasaulį“, „Vaizdų vieta“ ir „90x60“. Šis užduočių lankstukas skirtas vaikams ir jų tėveliams, norintiems parodas žiūrėti smagiau ir suprasti geriau.

Lankstuke siūlomoms užduotims atlikti Tau reikės specialių įrankių, kuriuos gausi iš NDG kasininkės. Kad tais įrankiais naudotis galėtum ir kiti vaikai, labai

Tavęs prašome jų negadinti ir pasinaudojus grąžinti kasininkei.

Ant sienų kabančių darbų jokių būdu negalima liesti, nes jie gali išsitempti, o nuvalyti juos sunku, gali nutikti ir dar blogiau – jie gali nukristi ir sudužti ar sulūžti. Tad visas užduotis atlik per rankos atstumą nuo apžiūrimo darbo.

Nusipirkęs bilietą, pasiėmęs lankstuką ir priemonių rinkinį, pasuk prie pirmojo parodų kūrinio, kabančio pusiaukelėje tarp kasos ir rūbinės.

1

Fotografijas dabar matai nuolatos – gatvėje reklaminiuose stenduose, žurnaluose, reklamoje internete. Ar kada susimąstai, kas yra tų fotografijų autoriai? Šioje šviečiančioje dėžėje matai fotografo Vito Luckaus, su kuriuo netrukus susipažinsi, fotografijas reklamai. Ar tarp fotografijų matai tokią, kuri tave suviliotų reklamuojamą daiktą nusipirkti?

Apžiūrėjęs šias fotografijas, grįžk prie kasos ir keliauk tiesiai į pirmąją parodą.

Ji pavadinta „Vaizdų vieta“ ir pasakoja apie fotografijų kelionę per skirtingas joms parodyti skirtas vietas – žurnalo puslapiuose šalia tekstų, muziejuje ant sienos, fotografijų albumuose.

„Vaizdų vieta“

3

Dabar apžvelk dvi baltas sienas, ant kurių matai po stiklu prispaustas nespalvotas fotografijas. Tarp jų surask piešinyje pažymėtas fotografijas. Sugalvok joms pavadinimus arba pavadinimus straipsnių, kuriuos jos galėtų iliustruoti.

2

Visoje parodoje gali rasti keturis beveik per visą sieną išdidintus žurnalo viršelius. Surask visus ir išsirink, kuris Tave labiausiai paskatintų paimti žurnalą nuo lentynos. Kodėl jis Tau įdomiausias? Dėl gražaus veido? O gal dėl žmonių turimų daiktų ir jų aprangos? Ar dėl fotografijos nuotaikos?

6.

9.

6.

3.

O dabar apsisuk ir ant pilkos sienos surask fotografijas, kurioms galvojai pavadinimus. Ar Tavo sugalvoti ir parašyti žurnale sutampa? Jei ne, kurie, Tavo manymu, tinka labiau?

Žurnalų redaktoriai dažnai fotografams užsakydavo nufotografuoti specialų vaizdą, kuris derėtų prie teksto, tačiau neretai jiems tekdavo rinktis iš fotografų pateiktų vaizdų, sukurtų kitoms progoms.

4

Paėjęs tolyn nuo pilkosios sienos, rasi rodomus albumus, kuriuos fotografai išleido daug vėliau, nei fotografavo žurnalams. Albumams jie atrinko geriausias savo fotografijas ir sugalvojo savus pavadinimus. Surask albumuose matomas fotografijas pakabintas ant sienos ir žurnaluose. Kur jos atrodo geriausiai?

5

„Siūlau naują pasaulį“

Apžiūrėjęs parodą „Vaizdų vieta“, atsidursi netoli laiptų, vedančių žemyn. Nusileisk jais į parodų salę, kur rasi didžiausią iš trijų parodų, pavadintą „Siūlau naują pasaulį“. Tai fotografo Vito Luckaus retrospektyva – čia galėsi pamatyti geriausias per visą gyvenimą jo sukurtus darbus. Įėjęs į parodų salę, suk koridoriumi į dešinę. Pateksi į parodos skyrių, pavadintą „Biografinis kabinetas“, čia galėsi šiek tiek sužinoti apie patį fotografa.

Jis miręs jau beveik 30 metų, bet su juo gali susipažinti žiūrėdamas nuotraukas, filmus, klausydamas garso įrašų. Paklausk – parodos salėje aidi žemas balsas. Tai su lankytojais šneka Luckus. Matai jį draugų ir žmonos darytose fotografijose, kurios pakabintos ant sienų ir sudėtos į albumus po stiklu, – jis tas, su nykštuko barzda. Šalia albumų padėti ir Luckaus laišakai žmonai Tatjanai, kuri buvo gražiausias jo modelis. Ji visus šiuos metus saugojo Luckaus fotografijas namuose, specialiai tam skirtame kambaryje.

Įsitaisęs ant sofos, gali jo paieškoti ir ant sienos besikeičiančiose skaidrėse. Kaip Tau atrodo, ar jis linksmai gyveno? Vienoje skaidrėje išvysi jį glėbyje laikantį keistą naminį gyvūnėlį – Luckus namuose augino liūtą! Parodos pabaigoje pamatysi Luckų ir nufilmuotą.

Luckus pradėjo fotografuoti beveik prieš pusę šimto metų. Paklausk senelių, ką reiškė tuo metu turėti fotoaparatus, kiek užtrukdavo išryškinti juosteles ir atspausdinti nuotraukas.

Luckus, kad atspausdintų savo fotografijas, pats pasigamino sudėtingus aparatus.

Įsirengęs vadinamąją fotolaboratoriją, jis galėjo atspausdinti kiek tik nori fotografijų.

Pirmąjį fotoaparatus Luckus gavo iš tėčio. Vienuoliktmetis Vitas pirmąją fotojuostą sugadino, nes nepersuko juostelės, kad nauja nuotrauka užsifikuotų naujoje fotojuostelės atkarpoje – kadre. Iš antrosios pavyko atspausdinti draugų portretus. Ar Tavo pirmosios nuotraukos buvo vykusios?

Kai namuose nebūdavo tėvų, jaunas Luckus virtuvėje ar vonios kambaryje įsirengdavo fotostudiją. Ant sienos pakabindavo tamsiai rudą pledą, ant trikojo pritvirtindavo tėtės fotoaparatus ir fotografuodavo savo pirmąjį modelį – jaunesnę sesę. Jos nuotrauką gali rasti ir čia.

Netoli biografinio kabineto, už kampo, surasi plakatą ir ausines – užsidėk jas ir išgirsi Luckų, pasakojantį apie tai, kaip susidomėjo fotografija.

Susipažinęs su Luckumi, grįžk į tą vietą, kur stovėjai vos įėjęs į parodų salę. Šįkart nuo jėgimo eik tiesiai, pateksi į parodos dalį, pavadintą „Budėti“. Čia pradėsime kelionę su Luckumi po jo pasaulį.

6

Luckus savo fotoaparatus iš rankų nepaleido taip pat, kaip mes dabar nepaleidžiame mobiliojo telefono. Todėl Luckaus fotografijose matome tą patį, ką ir Tavo nuotraukose telefone – šeimą, draugus ir gyvūnus, bendrus susibūrimus ir kasdienes įspūdžius.

Ant artimiausių sienų surask šias fotografijas:

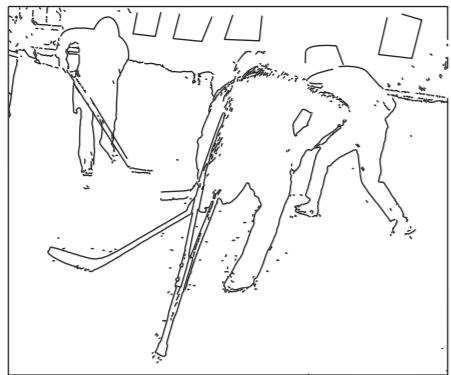
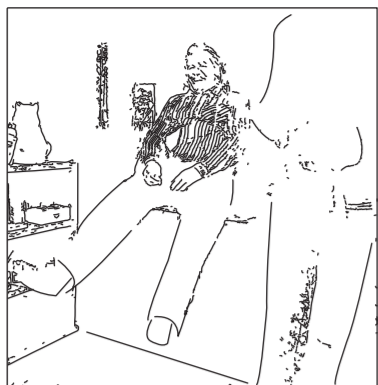
Kaip manai, ar nufotografuoti žmonės norėjo patekti į fotografiją? Iš kur žinai, kad žmogus norėjo arba nenorėjo būti nufotografuotas? Atkreipk dėmesį į jų judesius ir veido išraiškas.

Luckus kartą pasakė: „Jeigu užsiimi fotografija taip pat uoliai, kaip deginiesi saulutėje, jeigu imiesi reikalo rimtai, tai neturėsi nei išėginių, nei atostogų. Net be fotoaparato nei tu, nei tavo šeima negalės atsiriboti nuo tavo amato rūpesčių.“

Ar per Tavo giminės arba draugų susibūrimus būna tokių žmonių, kurie nuolatos fotografuoja? Gal Tu esi vienas iš jų? Grįžęs namo pasižiūrėk į savo šeimos albumą ir surask ten nuotraukų, kurių veikėjai aiškiai nenorėjo fotografuoti.

7

Ant artimiausių sienų surask šias fotografijas:

Ar jos ramios, ar atrodo, kad tuoj sujudės?

Fotografijoje užfiksuoti judesį nori dažnas fotografas. Kaip matai, lengviausia judesį parodyti neryškiais vaizdais be aiškių ribų – veiksmas toks greitas, kad per tą akimirką, kol šviesa įsigeria į

atidengtą fotojuostelę, fotografuojamieji spėja kažką nuveikti.

Dažniausiai neryškias fotografijas vadiname sugadinta, o Luckus išsaugojo ją, kad parodytų veiksmą. Kitą kartą prieš ištrindamas savo neryškias nuotraukas, atidžiau pasižiūrėk, galbūt Tavo nuotrauka taip pat atrodo – tartum tuoj sujudės, kaip ir Luckaus.

11

Iš priemonių rinkinio išsitrauk tris skaidraus plastiko lapus su skirtingų figūrų atspaudais. Rask nufotografuotus žmones Luckaus darbuose šioje parodos dalyje – ji tęsiasi per dvi erdves. Čia matysi vadinamuosius fotomontažus – tai dvi ar daugiau fotografijų, sudėtų į vieną vaizdą. Klįjavimo žymių nematai, nes Luckus montavo negatyvus ir atspausdino jau sudėtinę fotografiją.

Kaip Tau atrodo, kur Tavo turimos figūros dar tikty? Pasivaikščiok po parodą ir per plastiko lapą žiūrėdamas į fotografiją, priderink

turimą figūrą prie kitų. Kas pasikeičia fotografijose, jas papildžius? Gal jos tampa juokingos, o gal primena sapną?

Išėjęs iš šiai parodos daliai skirtos erdvės, suk koridoriumi dešinėn ir pateksi į paskutinę šioje salėje parodos dalį – „Suvokti“.

Nuo mažų dienų žiūrėdami į mamos ir tėčio veidą, tobulai išmokstame „perskaityti“ jų emociją iš veido išraiškų. Įpratę „skaityti“ veidus, pradėdami matyti veidus įvairiuose daiktuose ar jų kombinacijose – debesyse, namų languose, siurblyje...

8

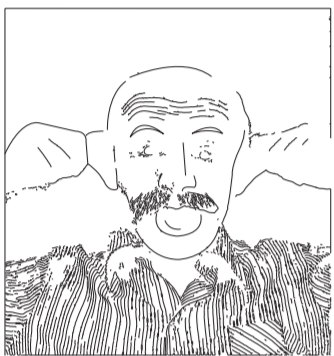
Paskutinės fotografijos šioje parodos dalyje – Luckaus bendradarbių portretai. Eik koridoriais tolyn, kol rasi šiuos portretus:

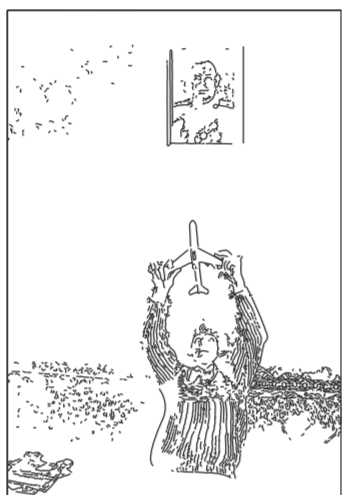
Ką jie veikia ir kaip jaučiasi fotografijoje?

Ką veiks po fotografijoje užfiksuotos akimirkos?

Kokią muziką mėgsta?

Ką gali papasakoti apie žmogų fotografijoje, žiūrėdamas į jį ir į aplinką, kurioje jis užfiksuotas? Ką pirmoje fotografijoje Tau sako gėlė, antroje – lėktuvo modelis ir nuotrauka ant sienos, trečioje – veido išraiška ir paveikslai ant sienų?

9

Surask užrašą ant sienos, ką Luckus yra pasakęs apie keliones.

Fotografijose su jaučiais matai Estiją. Prie jūros gyvenantys valstiečiai pavasarį nuveža jautukus į salą ir palieka ten ganytis iki vėlyvo rudens. Per tuos mėnesius gyvuliai sulaukėja, todėl jų gaudymas ir parvežimas yra nelengvas darbas.

Kaip manai, kodėl Luckui buvo įdomu fotografuoti tokį įvykį? Atkreipk dėmesį į užfiksuotus žmonių ir jautukų judesius.

Palikęs Luckaus kolegas, grįžk šiek tiek atgal ir eik į koridorių, kuriame matysi fotografijas su jaučiais. Čia prasideda parodos dalis, skirta Luckaus kelionėms po kraštus, po kuriuos galėjo keliauti ir Tavo seneliai – Estiją, Gruziją, Azerbaidžaną, Baškiriją, Altajų. Paklausk, galbūt jie yra buvę šiose vietose. Tuo metu Lietuva buvo Sovietų Sąjungos dalis ir laisvai keliauti po Europą nebuvo leidžiama.

10

Praejęs Estiją ir pasukęs į kairę, atsidsursi Gruzijos sostinėje Tbilisyje. Priešais – Baškirija, kuri tęsiasi per visą koridorių, o iš jo išėjęs pamatysi Azerbaidžaną ir Altajų. Apžiūrėjęs Luckaus fotografijas iš visų šalių, užrašyk, kurioje iš jų matai:

- Miesto gyvenimą
- Kaimo gyvenimą
- Lengvus rūbus
- Kailius

Linksmus žmones

Rimtus žmones

Kurios fotografijos labiausiai primena pasakos iliustraciją? Kodėl?

Palikęs svetimus kraštus, nerk į praeitį – parodos dalį „Konstruoti“, skirtą Luckaus žaidimams su pasiskolintomis fotografijomis.

12

Iš įrankių rinkinio išsiimk kartoninį rėmelį ir žvelgdamas pro jį gerai įsižiūrėk į šeimos narių veidus. „Nukirpk“ jiems viršugalvį, plaukus, barzdą. Ar pamatei ką nors naujo?

Luckus savo fotografijų serijoje „Portretas stambiu planu“ žaidė beveik tokį pat žaidimą – su panašiu rėmeliu žiūrėjo į fotografijose užfiksuotus veidus ir juos kadravo – „nukirpdavo“ nebūtinai fotografijos dalis.

12

Ant pakyls matai padėtas fotografijas iš serijos „Baltame fone“, kurios Luckus prieš mirtį nespėjo baigti. Atsinešęs baltą stendą į Kalvarijų turgų Kaziuko mugės metu, Luckus kvietė praeivius įsiamžinti su savo prekėmis kaip reklamoms pozuojančius modelius. Ar prisimeni, kaip modeliai atrodė Luckaus reklaminiuose fotografijose, kurias matei prie rūbinės? Ar tikri, apsipirkinėjantys žmonės panašūs į prekes reklamuojančius modelius?

Išėik iš šios parodos dalies, išėik iš parodų salės, nukelčiau prie didžiosios laiptinės, kurią rasi prie parodos „Vaizdų vieta“, pakilk į trečią aukštą ir pasuk dešinėn – ten Tavęs laukia parodos pabaiga – dalis, pavadinta „Mąstyti“.

Joje matai kai ką, kas panašu į sceną. Ji čia atsirado dėl to, kad Luckus šias fotografijas sukūrė, keliaudamas su pantomimos aktorių grupe. Pantomimos spektakliuose aktoriai vaidina nekalbėdami, tik plastiškai judindami kūnus ir veidus.

13

Prisimink paskutinį kartą, kai turėjai elgtis kitaip, negu jauteisi – norėjai juoktis, o reikėjo sėdėti ramiai ir rimtai. Ar patyrei tą keistą jausmą savo veide, rankose ir kojose, tartum viduje kas temptų? Šią įtampą mimai naudoja vaidindami.

Užlipęs laiptais aukštyn, scenos vietoje pamatysi po stiklu rodomas Luckaus fotografijas. Stiklas skirtas tik pridengti fotografijas nuo dulkių, ant jo jokiu būdu negalima lipti!

Šiose fotografijose Luckus fiksavo trumpus vaidinimus – etiudus – atliekančius mimus. Luckus šias fotografijas naudojo įvairiems tikslams, pavyzdžiui, kurdamas fotoalbumus, kuriuose istorijos pasakojamos vaizdu. Nuskenuotus albumus gali pavartyti ant laiptų padėtose planšetėse. Ar galėtum nusakyti, apie ką pasakoja šios vaizdo istorijos?

Ant sieninių lentynėlių išdėlioti Luckaus fotomontažai, kuriems taip pat naudotos mimų fotografijos. Gali pastebėti, kad jie nuspalvinti keliais būdais. Vieni paprastai – flomasteriais, kiti sudėtingiau – gaminant nuotrauką.

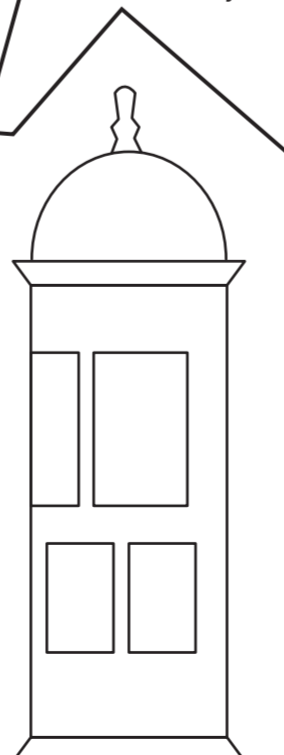
14

Kad įsivaizduotum, kaip, paimk iš maišelio spalvoto plastiko gabalėlių, susidėk iš jų vėduoklę, ir pažiūrėk per ją į nespalvotas Luckaus fotografijas. Kaip pasikeičia nuspalvintas vaizdas?

Baigęs kelionę po Luckaus gyvenimą, nusileisk vienu aukštu žemiau ir pasuk kairėn. Čia prasideda trečioji paroda, pavadinta „90x60“, kurioje sužinosi, kokia reklama fotografai viliodavo žiūrovus į savo parodas.

15

Kaip šiais laikais sužinai apie parodas, koncertus ar kitus įvykius? Kai Tavo seneliai buvo jauni, plakatai ant apvalių cementinių stulpų buvo pagrindinė reklamos priemonė. (Ar matei Vilniuje dar tebenaudojamą cementinį plakatų stulpą? Pasidairyk prie Bernardinų sodo įėjimo.)

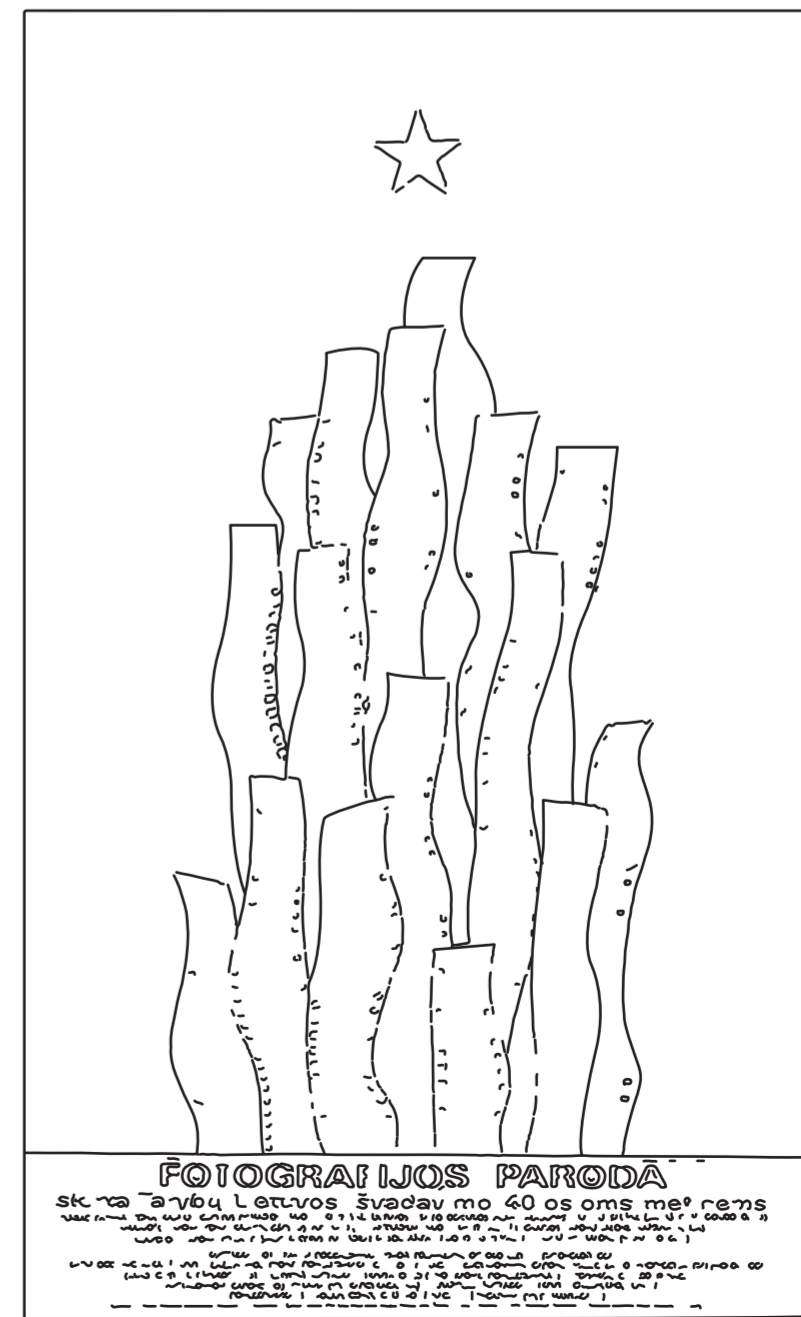
16

Kuris plakatas labiausiai atkreiptų Tavo dėmesį? Kodėl? Ar Tau patinka jame panaudotos spalvos? Ar jis patinka dėl to, kad tai pieštas plakatas, ar dėl to, kad jame panaudota fotografija? Kokios formos yra raidės, ar jos lengvai perskaitomos?

„90x60“

17

Ir tuo metu, kai buvo pagaminti šie plakatai, ir šiais laikais spaustuvėje viskas spalvinama naudojant tik keturias spalvas. Nuspalvink šį plakatą, naudodamas tas pačias spalvas tokiu būdu, kaip tai daroma spaustuvėje – dėdamas vienos spalvos sluoksnį ant kito. Jei nori

Sveikiname įveikus visas užduotis!

Tikimės, kad nuo šiol į fotografijas žurnaluose, lauko reklamose, albumuose ir parodų salėse žiūrėti Tau bus šiek tiek įdomiau.